

Got & Göl!

Kazinczy és kincseink

A MAGYAR NYELV MÚZEUMA

„A mi édes anyanyelvünknek nagy múltja és gazdag jelene van, de sehol sincsen még múzeuma, ahol emlékeit, tanulságos dokumentumait összefoglalóan megismerhetnék, áttekinthetnék a ma élő és az egymást váltó nemzedékek...

Megvalósítása nem helyi, nem vidéki, hanem országos, sőt határainkon is túlterjedő nemzeti feladat, hiszen a magyar nyelv az egész világ magyarságának közös tulajdonamég magyar nyelvű őseinké és utódainké is.

A Magyar Nyelv Múzeuma a nemzeti múlt és jelenünk nyelvi kincsestárának bemutatásával hasznosan szolgálhatná anyanyelvünk és nemzeti művelődésünk, nemzeti emelkedésünk ügyét!”

E szavakkal kezdeményezte Pásztor Emil, az egri tanárkép-

ző főiskola nyelvészprofesszora 1994. március 19-én, a Kazinczy Ferenc Társaság közgyűlésén a széphalmi Kazinczy-emlékhelyen felépítendő Magyar Nyelv Múzeuma létesítését

A Kazinczy Ferenc Társaság e javaslat nyomán 1995-ben indította el szervezőmunkáját a múzeum létrehozása érdekében.

A múzeum épületének terveit Radványi György újhelyi származású építésmérnök, a Budapesti Műszaki Egyetem docense készítette, alapkövét 2001. szeptember 21-én Nemeskürty István, millenniumi kormánybiztos helyezte el.

A Magyar Nyelv Múzeumának avatóünnepségére 2008. április 23-án került sor, melyen Sólyom László a Magyar Köz-

társaság elnöke mondott ünnepi beszédet.

Jelen volt még Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia akkori elnöke, a nyelvújító író Stockholmban élő 79 éves ükunokája, Kazinczy Ferenc, valamint több, határon túli anyanyelvápoló szervezet elnöke is.

A megnyitó napján tudományos konferenciát tartottak a magyar nyelvről, Balázs Géza egyetemi tanár, Bíró Ferenc és Szathmári István professorok részvételével.

Nyiri Péter, a múzeum igazgatója mutatja be a következőkben A Magyar Nyelv Múzeumának jelentőségét, értékeit, küldetését.

Kazinczy Ferenc 1806-ban költözött Széphalomra (a település nevét Ő adta), és itt élt családjával huszonöt esztendőn

át.

Általa lett ez kis hely nagy, a magyar irodalom egyik központja, az önálló, független magyar szépirodalom megteremtésének egyik legfőbb műhelye. Kazinczy halála után Széphalom zarándokhellyé vált, járt itt Petőfi Sándor, Arany János, Tompa Mihály, fejet hajtva a mester sírhantjánál, köszönetet mondva a nyelvért, kultúráért és hazáért.

„...szent hely, szent az öreg miatt, kinek ott van háza és sírhalmja. Kötelessége volna minden emelkedettebb lelkű magyarnak életében legalább egyszer oda zarándokolnia...” - írta Petőfi 1847-ben, mintegy kijelölve Kazinczy Ferenc helyét a magyar művelődéstörténetben.

1873-ban az egykori lakóháza helyén felépült a neoklasszicista stílusú emlékcsernok, az Akadémia gondozásába vette a kertet, így Széphalom végleg kultuszhellyé vált: az oda látogatók a magyar nyelv és kultúra iránti elkötelezettség és a hazaszeretet jelképes helyeként értelmezték és tisztelték.

Amikor 1994-ben, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Társaság közgyűlésén Pásztor Emil nyelvész felvetette, hogy építsenek anyanyelvünknek egy múzeumot (egy nyelvtörténeti múzeumot), helyét is kijelölte: a „szent hely” státusz okán Széphalmot szánta az új intézmény otthonául.

14 év múltán épült csak meg A Magyar Nyelv Múzeuma Kazinczy egykori gyümölcsös-kertje helyén.

2008. április 23-án nyílt meg egy nagyszabású ünnepségen, a vártnál is nagyobb közönség indította el útjára a küldetése szerint az anyanyelvi kultúrát megismertető és a nemzeti identitást erősítő múzeumot.

A Petőfi Irodalmi Múzeum tagintézményeként működő Magyar Nyelv Múzeuma sajátos helyszín a magyar közgyűjteményi rendszerben.

A MAGYAR NYELV MÚZEUMA

Hosszú évtizedek után ez volt az első olyan épület, amely múzeumnak épült, s ez szimbolikus.

A nyelvmúzeum alapja nem egy tárgyi hagyaték volt, amelyet el kellett helyezni, nem is egy üres kastélyt kellett megtölteni. A nyelvmúzeum egy eszme intézményesítése: a magyar nyelv, anyanyelvünk nemzeti identitásunk, kultúránk alapja, közös kincsünk, melynek megőrzése, továbbadása, minél jobb megismerése kötelesség és felelősség.

Ennek az eszmének, illetve küldetésnek, feladatnak ad módszertani, muzeológiai, közművelődési gyakorlatot (és persze elméletet is) az intézmény. Meghatározó a hely összetettsége, a múlt, jelen és jövő együttthatása. Egy temetkezési hely, szakrális hely áll a kert középpontjában, de a Kazinczy-sírkert nemcsak egy család sírkertje, hanem a cselekvő hazaszeretet jelképes helye is.

A magyar nyelvi-irodalmi hagyomány egyik kiemelkedő pontja, csúcsteljesítménye Kazinczy életműve. Kazinczy munkája Széphalmon alapvető örökségünk.

Széphalom a maga komplexitásával hat. Az pedig, hogy mindez (múlt és jelen, a hagyomány és a kreativitás) nem a fővárosban vagy egy nagyvárosban, hanem vidéken, egy kisváros mellett történik, sokszor

meglepi a látogatókat, akik örömmel nyugtázzák, hogy a központtól távol, a határ mellett is van, lehet ilyen.

A trianoni határ melletti lét adottság és kötelesség; egyszerre: meg kell szólítani a határon túli magyar közösségeket (nem csak a Felvidéken, hanem Kárpátalján, Erdélyben, Délvidéken is), és ezt meg is teszi a múzeum.

A nyelvmúzeum küldetéséről Kováts Dániel főiskolai tanár, irodalmár, nyelvművelő, a Kazinczy Ferenc Társaság egykori elnöke így vallott: „...a magyar nyelv az egész világ magyarságának közös tulajdona: őseinké, a miénk, az utódainké. Az intézmény [a nyelvmúzeum] tehát nemzeti múltunk és jelenünk kincsestárának bemutatásával hasznosan szolgálhatja anyanyelvünk, nemzeti művelődésünk, nemzeti emelkedésünk ügyét. [...] Az intézmény küldetése, hogy a hely adottságait, a genius loci kisugárzását is hasznosítva a magyar nemzeti műveltség egyik alapértékét, az anyanyelvi kultúrát közvetítse az érdeklődőkhöz. A múzeum a maga gyűjtőkörében általános tematikájú országos közgyűjtemény, amely a magyarul beszélő közösségek teljes körére kiterjeszti figyelmét országhatáron belül és kívül.”

A nyelvmúzeumi értelmezésben a nyelvtudomány inter-

diszciplína: több tudományág felségterülete.

„A nyelv olyan, mint az ég íve a maga egymásbafutó színeinek gyönyörű játékaival” - írta Kazinczy Ferenc.

A Magyar Nyelv Múzeuma kiállításával és rendezvényeivel, múzeumpedagógiai foglalkozásaival és kiadványaival a maga összetettségében, az életünket ezer meg ezer szállal átszövő voltában akarja megmutatni anyanyelvünket: létünk hajlékát.

A nyelv nemcsak formai, jelentésbeli és stilisztikai lehetőségeinek gazdagságával hat ránk, hanem egész létezésünk egyik legmeghatározóbb jelensége, minden területen jelen van.

A nyelv lélek és fizika (vallo-más és hangszalagmozgás), múlt, jelen és jövő (tapasztalat, történelem és folyamatos válto-

zás), ismeret és rejtély (tudás, akarat és a titkok titka), művészet (irodalom, ételek és zene), játék és öröm (nyelvi játék és humor), a nyelv gyermeke és felnőtté, közös, a miénk: mi magunk vagyunk.

A nyelvet így, csodás-varázsos valóságában mutatja meg, és segítségül hívja a társtudományokat (irodalmat, történelmet, néprajzot; teológiát, lélektant, zenét).

A Magyar Nyelv Múzeuma, hazánk egyetlen nyelvi múzeuma egyedi küldetésű intézmény a hazai múzeumi és közművelődési rendszerben.

Különleges összetettség jellemzi, egyszerre tölti be a közgyűjtemény, a kiállítóhely, a nemzeti emlékhely, a közösségi tér és a közművelődési, nyelvművelődési központ szerepét.

A közművelődés Széphalmon

Dr.Sólyom László köztársasági elnök átvágja az avatási nemzetiszínű szalagot, mögötte Kazinczy Ferenc ükunokája

az anyanyelv-pedagógia, az anyanyelvi nevelés (és ismeretterjesztés) a nyelvikultúra-művelés sajátos változatát jelenti, egy olyan pedagógiai programot, melynek középpontjában a tudatos nyelvhasználatra nevelés, az irodalmi-nyelvi hagyományok megismertetése és az anyanyelvhez való kötődés megerősítése áll.

A nyelvmúzeum ezt a küldetést teljesíti múzeumi környezetben és eszközökkel, támaszkodva-építve a korábbi nyelvművelő hagyományokra, a magyar nyelvel való tudatos törődés évszázados hagyományaira, ám mégis új módon, a részben már kialakult, részben még formálódó nyelvmúzeum-pedagógia (múzeumi nyelvpedagógia) megoldásaival.

E törekvés örömteli részeredménye, hogy az intézmény 2015-ben megkapta a Múzeum-pedagógiai Nívódíjat.

A rangos szakmai elismerést kiérdemlő Széphalmi Szó-Kincs-Tár(s) volt hazánkban az első komplex anyanyelvi múzeum-pedagógiai program.

A Magyar Nyelv Múzeumának kiemelt célja a hagyományos kommunikációs formák népszerűsítése, például a kézzel írás, a személyes beszélgetés, történetmondás, az olvasás, a nyelvjárás-használat ösztönzése, a klasszikus irodalom megismertetése, a nyelvhasználat erkölcsi felelősségének (a nyelvhasználat cselekvés) tudatosítása.

A pedagógia, illetve a nevelés a széphalmi intézmény vállalt

küldetése.

A nyelvmúzeum bátran használ, közvetít és teremt narratívákat, nem didaktikuság ez, hanem egy határozott értékrend vállalása.

A Magyar Nyelv Múzeumában bizony több a pont és a felkiáltójel, mint a kérdőjel.

Széphalom, mint tér kiváló adottságokkal rendelkezik.

A nyelvmúzeum épülete egyszerűre nyitott és zárt.

Nagy üvegfelületei egyrészt barátságosan csalogatják a látogatókat, másrészt jó kilátást kínálnak a kertre.

Időtálló anyagok, vas, beton, üveg, kő őrzi a munkát, a bástya pedig méltó szimbóluma a magyarságot évszázadokon át megtartó, legalább háromezer éves, szerkezeti vonásait bámulatra méltóan megőrző magyar nyelvnek.

Az 5,4 hektáros Kazinczy-kert a parkkal és a múzeum körüli udvarral, a „hasonlíthatlan Sátor-hegyek” (Petőfi szavai) ölelésében számos programlehetőséget kínál, valóban alkalmas arra, hogy Széphalom a múzsák ligete legyen.

Ezt segítik a már megvalósult fejlesztések is: egy nagyszabású határon átnyúló pályázat által megújult a Kazinczy-kert, restaurálták a Kazinczy Emlécsarnokot és a sírkertet, a régi kertészház alkotóházzá alakult, megnyílt egy új, állandó Kazinczy-kiállítás és megszületett tizenkét kulturális tematikus út applikációkkal.

A Királyhelmeccel megvalósított pályázat címe: Connecting

Heritages, vagyis összetartó közösség, mert a kultúra, anyanyelv valóban összeköt minket, sok évszázados hagyományok tesznek közösséggé minket, s ezt a jelenkorban is őrizzük kell.

Széphalom az elmúlt tíz évben közösségi térként is kiválóan működött: évente diákok ezrei látogatnak el a kertbe, és a hely számos rendezvénynek otthont ad.

Élő és szoros a múzeum kapcsolata az anyanyelvi mozgalommal (Anyanyelvpolók Szö-

vetsége), valamint nyelvészeti és más kulturális szervezetekkel (pl. a Magyar Nyelvi Szolgáltató Irodával, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságával, a Honismereti Szövetséggel, a Kazinczy Ferenc Társasággal, a Sárospataki Református Teológiai Akadémiával, a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoporttal, a hazai nyelvtudomány képviselőivel és szervezeteivel, egyetemi tanszékekkel, nyelvi kutatóműhelyekkel, írószövetségekkel, valamint határon túli magyar intézményekkel, szervezetekkel).

A MAGYAR NYELV MÚZEUMA

Minden évben Széphalom az otthona a nyelvésztábornak, az Országos Ifjúsági Anyanyelvi Tábornak és az Édes Anyanyelvünk nyelvhasználati verseny döntőjének.

A hely szelleme, a gyönyörű természet megragadja, itt tartja és visszahívja az ide érkezőket, az eszméből építkező és érzésekből, gondolatokból, hazaszeretetből táplálkozó intézmény, a kultúránk és identitásunk alapjának, az anyanyelvünknek a közgyűjteményi-közművelődési otthona bástya és hajlék minden magyar számára az egész Kárpát-medencében és az egész világon.

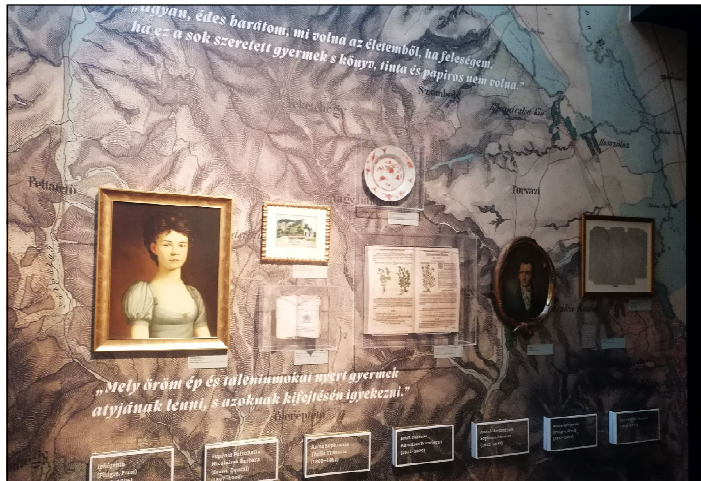
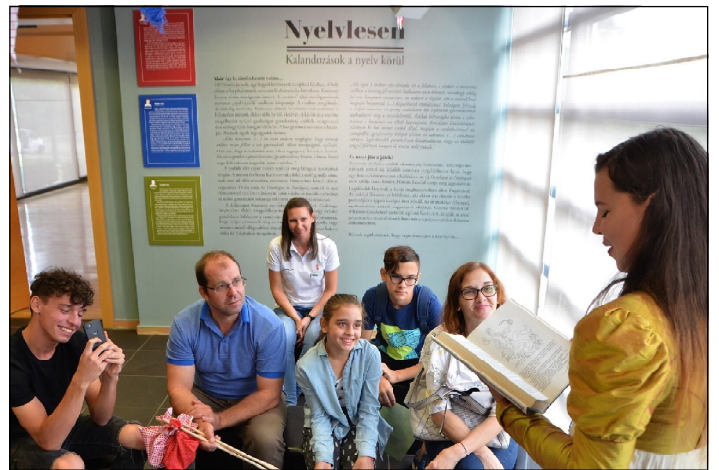
A második és aztán a sokadik tíz évben is az tehát a cél, hogy

Széphalom az anyanyelvi művelődés egyik központja legyen.

Sokszor emlegetjük Kosztolányi gondolatát: „Széphalom, ahol csak húsz ház állt, a magyar Weimar lett.”

Ez a múlt kötelesség és felelősség is számunkra, mert hisszük, hogy A Magyar Nyelv Múzeuma sokra hivatott intézmény.

És mi - a magyar nyelvért és kultúráért tenni akarók közössége - azért dolgozunk, hogy lépésről lépésre növeljük Széphalom rangját, és e nemzeti emlékhely a jövőben ne csak a múlt, hanem saját teljesítménye okán is megérdemelje a „magyar Weimar” nevet.

■ A MAGYAR NYELV MÚZEUMÁNAK 1566 m²-es épületében három kiállítóter, könyvesház, szeminárium terem kapott helyet, valamint egy előadóterem száz kényelmes ülőhellyel, korszerű hang- és fénytechnikával, amely alkalmassá teszi hangversenyek, kulturális találkozók, irodalmi estek megrendezésére is.

A kutatók munkáját nyelvtudományi szakkönyvtár, adattár, elektronikus médiatár, számítógépes infrastruktúra segíti.

Saját és más közgyűjtemények anyagaira alapozva állandó és időszakos kiállítások, kutatások, közművelődési lehetőségek helyszíne.

Külemét tekintve a múzeum az időállóságot hangsúlyozza. Ezért sok, nyerskőből és téglából húzott falat képzelt el a régi magyar várak mintájára Radványi György, aki a hely szelleméhez illően néhány klasszicista elemet is belecsempésztett az épületbe.

Az építkezés 700 millió forintból valósult meg.

AGRÁRMINISZTERIUM

Kiadja: KAZINCZY FERENC TÁRSASÁG (3980 Sátoraljaújhely, Dózsa Gy. u. 11.)

Felelős kiadó: Nyiri Péter, elnök

Felelős szerkesztő: Ducsay Áttila

Készítette: FOCUS-Trió Lapkiadó és Kereskedelmi Bt. (3980 Sátoraljaújhely, Károlyi M. u. 3.)

Készült az Agrárminisztérium „a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására” kiírt 2023. évi pályázati támogatásával. HUNG-2023/10704

